

Bijsluiter en Definities bij Algemene Voorwaarden en Model-opdrachtcontracten (2025)

Om componist en opdrachtgever van dienst te zijn met de vaak enorme papierwinkel die een compositieopdracht met zich meebrengt, heeft Nieuw Geneco een serie modellen gemaakt waar deze gebruiksaanwijzing voor gevolgd kan worden.

In het algemeen

Deze modellen bieden een volledig overzicht van alle situaties die zich kunnen voordoen. Afgezien van de verplichte onderdelen is er een ruime keuzemogelijkheid. Elke paragraaf in het model is van belang. Het is de bedoeling om het contract in goed overleg aan te passen aan de concrete situatie.

Alle modellen zijn opgesteld aan de hand van richtlijnen van de Belastingdienst en de Auteurswet. Zo is het een verplichting om in contracten op te nemen dat er geen enkele sprake is van schijnzelfstandigheid of een arbeidsverhouding. De Belastingdienst heeft aangegeven strenger te handhaven op dit punt per 2025.

Alle modellen inclusief de Algemene Voorwaarden en de Definitielijst zijn beschikbaar voor alle bij Nieuw Geneco aangesloten componisten.

Algemene Voorwaarden

Om helderheid te verschaffen tussen wat onderhandelbaar is en wat niet, zijn er Algemene Voorwaarden opgesteld. In de Algemene Voorwaarden staat vermeld wat de niet-onderhandelbare zaken zijn waar opdrachtgever en opdrachtnemer zich aan te houden hebben. Deze Algemene Voorwaarden zijn van toepassing op alle opdrachtcontracten, zowel voor het klein recht (concertwerken) als het groot recht (opera, muziektheater, musical en dans en ballet) die gelden voor alle bij het Nieuw Geneco aangesloten componisten.

Modelcontract klein recht

Dit is algemeen opgesteld voor alle concertwerken - instrumentaal én vocaal - waar geen muziek-theatrale elementen aan zijn toegevoegd.

Modelcontract groot recht: muziektheater

In dit opdrachtcontract zit het grootste verschil in de sectie die gaat over het auteursrecht. Dit is bij groot recht-werken essentieel. Bij klein recht-werken loopt de afwikkeling van het gegenereerde auteursrecht exclusief via de betreffende Collectieve Beheers Organisatie (CBO)¹, ook als het concerten over de grens betreft. In dat geval int de landelijke auteursrechtenorganisatie over de uitvoeringen, betaalt dit uit aan de CBO die het vervolgens weer aan de rechthebbende uitkeert. Inzake groot recht speelt de CBO² geen rol, dat wordt rechtstreeks tussen de opdrachtgevende en uitvoerende gezelschap en de uitgever van de componist afgehandeld. Bovendien zorgt de uitgever voor een licentieovereenkomst met de opdrachtgever en voor een juiste verdeling tussen componist en librettist.

Wordt het werk door de componist in eigen beheer uitgegeven dan is het zaak om het volgende aan te houden. Het groot recht wordt berekend over de bruto-recettes per voorstelling die via opgave van de borderellen na afloop van de laatste voorstelling door de opdrachtgever aan de componist wordt gemeld. Op grond hiervan rekent de componist met de opdrachtgever af. Het maximumtarief is 12% over de gehele avond. Is het opdrachtwerk daar slechts een deel van dan wordt er pons/ponds-gewijs gerekend. Bij een halve avond wordt dan 50% van deze 12% is 6% berekend, bij een derde deel 30% van 12% is 4% enzovoorts. De componist onder wiens leiding het gehele werk wordt geschreven dient zelf met een librettist afspraken te maken over de verdeling van rechten en opbrengst uit verhuur van het uitvoeringsmateriaal. Juist deze verhuur, en niet de verkoop, van het uitvoeringsmateriaal maakt het mogelijk om het groot recht te

¹ Zoals Buma in Nederland, Gema in Duitsland, PRS in het Verenigd Koninkrijk, SACEM in Frankrijk en SABAM in België

² Met uitzondering van SACEM en SABAM: die innen ook het groot recht collectief

kunnen controleren. Huur en groot recht worden opgenomen in een licentieovereenkomst die de componist opmaakt voor de opdrachtgever die het werk uitvoert.

Modelcontract groot recht: dans en ballet

Bij dans en ballet bevindt zich nog een onderscheidend deel. Wanneer dit deel uitmaakt van een opera, dan valt dans en ballet onder het model muziektheater maar als zelfstandig werk kan er in de praktijk gebruik worden gemaakt van geluidsopnamen van het nieuwe werk. Dit zal een balletgezelschap willen inzetten wanneer de zaal ongeschikt is voor een muzikale ondersteuning van een orkest of een ensemble maar zich wel goed leent voor dans.

Definities groot recht, muziektheater, dans en ballet

Deze lijst is opgesteld omdat ervan wordt uitgegaan dat het groot recht een onbekend terrein is voor de meesten die hier mee te maken hebben, opdrachtgevers en componisten gelijk. Hierin staat uitgelegd hoe klein recht en groot recht zich tot elkaar verhouden en hoe het groot recht in elkaar steekt, de regel en de uitzondering.

Definities - wanneer is er sprake van groot recht

Opera en muziektheater, musicals: muzikaal-dramatische werken met woorden. Wat zijn de basiselementen om te kunnen zeggen: hier is sprake van groot recht?

1. **Opera** is een *muziektheaterspel* waarin alle kunstvormen - muziek, dichtkunst en literatuur, beeldende kunst, dans en **ballet**, architectuur, drama en acteren, multimedia en al het andere dat het verhaal ten dienste staat - zich verenigen tot één alomvattende en doorgaans avondvullende productie. Er zijn veel meer termen beschikbaar om *muzikaal-dramatische* werken aan te duiden zoals *muziektheater*, *musical*, *operette*, *opéra-ballet*, *Singspiel* of *opera con musica*.
2. **Ballet** is een gestileerde en veelal vastgelegde dansexpressie op muziek, een in tijd en ruimte geordende beweging, ooit voortkomend uit **pantomime**, de *commedia dell'arte* en **opera**. De muziek is hierin leidend.
3. **Pantomime** is een gestileerde vorm van expressie waarbij beweging en mimiek het verhaal dienen te uit te beelden, doorgaans ondersteund door verbeeldende muziek. Er is vaak sprake van improvisatie.
4. **Libretto** is de geschreven en verhalende handeling en tekst van een **opera**, een **ballet** of **pantomime**. Hiermee wordt *niet* bedoeld het werk van de scenarist of dramaturg in dienst van het opdrachtgevende of uitvoerende operagezelschap.
5. **Auteursrecht** ontstaat vanzelf op het moment dat een origineel werk van wetenschap, literatuur of kunst als zodanig te identificeren is. Daar hoeft geen opdracht aan vast te zitten, het werk maken en afronden is al voldoende. Het auteursrecht valt in twee delen uiteen: **klein recht** (voor concertwerken) en **groot recht**.
6. De belangrijkste grondslag in het **auteursrecht** is dat het recht ten dienste staat van de creatieve ontwikkeling en uitingsvorm.
7. Voor **groot recht** moet er sprake zijn van een verregaande verwevenheid van muziek, tekst en handeling, afgeleid van theaterwetten die teruggaan tot de Griekse oudheid. Hier wordt een *eenheid van plaats, tijd en handeling* (uitbeelding van het verhaal, acteren) verwacht zodat een theaterstuk zich kan vormen.
8. *Tijd, plaats en handeling* staan idealiter bovenaan het eerste systeem of in het voorwoord van de partituur, maar kan ook blijken uit het libretto en aanwijzingen in de partituur zoals een synopsis. Het is vooral de handeling of de verwijzing naar het *uitbeelden van tekst en muziek* die bepalend is voor het element groot recht. Hierin onderscheidt zich een *dramatisch-muzikaal* werk van een *muziekwerk met woorden*, een concertwerk met tekst.
9. De *hoeveelheid* handeling doet niet terzake.
10. Bij **ballet** en **pantomime** ontbreekt het element tekst. *Tijd, plaats en handeling* gelden alleen bij de ontwikkeling van de *ballet-opera* via het *handelingsballet* (*ballet-pantomime*) tot het *romantisch ballet*. Bij vroegere en modernere vormen zijn deze drie elementen (veel) minder belangrijk en worden bovendien

meer in de choreografie dan in de muzikale ontwikkeling uitgebeeld. Dit geeft ambivalentie ten aanzien van het **groot recht**. De *situatie waarin* de muziek wordt uitgevoerd is daarbij doorslaggevend.

11. **Pastiches - parodieën of jukebox-producties genoemd** - waarbij meerdere, al bestaande **klein recht**-werken in een *niet willekeurige volgorde* worden geplaatst waardoor er een nieuwe verhaallijn ontstaat die vervolgens wordt uitgebeeld, vallen onder groot recht.
12. **Groot recht** ontstaat zowel op grond van de *partituur* (bij muzikaal-dramatische werken), als op grond van de *situatie* waarin de muziek binnen het kader van de voorstelling wordt gebruikt (zoals bij dans en ballet). Hoewel ballet in verschillende choreologische systemen kan worden genoteerd is dit niet het ijkpunt om groot recht vast te stellen. Wat telt is de *intentie* van componist en opdrachtgever.
13. Er is bij *muzikaal-dramatische werken* sprake van minimaal één maar in de praktijk vaak twee **auteurs**, één voor de *muziek*, één voor het *libretto*. Deze **auteurs** schrijven in gezamenlijkheid en overeenstemming het werk.
14. Bij muziek voor **ballet** is er doorgaans sprake van minimaal één auteur maar in de praktijk vaak twee, terwijl bij **pantomimes** ook de acteurs eventueel aangemerkt zouden kunnen worden als auteur daar veelvuldig van improvisatie sprake is.
15. **Groot recht** wordt in Nederland direct tussen de opdrachtgever en de auteurs dan wel hun uitgever via contract geregeld. Buma mag bij wet alleen een rol spelen inzake klein recht (Aw1912 Art. 30a). Voor afhandeling in het buitenland altijd eerst informeren naar de plaatselijke situatie.
16. Het **groot recht** wordt pons/ponsgewijs afgerekend aan de rechthebbenden (een avondvullend werk: 100%, een halve avond 50% etc.).
17. **Auteurs** dienen zelf op te geven bij **opdrachtgever, uitgever** en **CBO** (Buma of vergelijkbare zusterorganisatie in het buitenland) dat er sprake is van een **groot recht**-werk. Dit heeft grote gevolgen voor de auteursrechtelijke en financiële afwikkeling. Een **groot recht**-werk in een **klein recht**-situatie wordt vaak wél en onder voorwaarden door de CBO behandeld.
18. De **auteurs** zijn natuurlijke personen die de opdracht aannemen en uitvoeren en zijn onafhankelijk van de **opdrachtgever**.
19. **Opdrachtgever** hoeft niet per sé het uitvoerende gezelschap te zijn (omroepen, festivals, overige producenten zoals concertzalen).
20. Een **licentie** wordt door de opdrachtnemer(s) dan wel hun uitgever verleend aan het uitvoerend gezelschap dan wel de opdrachtgevende partij verleend om het werk te mogen uitvoeren volgens in het opdrachtcontract afgesproken voorwaarden. Een **licentie** kan tevens duiden op het verlenen van een periode van exclusiviteit van de uitvoerende partij voor een periode van twee tot maximaal vijf jaar onder wederzijdse afspraken.
21. Verder gelden alle bepalingen van de **Algemene Voorwaarden** die door Nieuw Geneco zijn opgesteld.

Afwijkende zaken

1. Een *oratorium* en muziekwerken met tekst en titels die terugverwijzen naar religieuze gebruiken (*requiems, stabat maters, gloria's, cantates* etc) zijn *muziekwerken met woorden* en vallen standaard onder **klein recht** tenzij er op duidelijke wijze een handeling aan is gekoppeld. Een subtitel als *dramatische cantate* garandeert nog geen **groot recht** tenzij er in de partituur aanwijzingen staan die *uitbeelding* van muziek en tekst aangeven.
2. Ook al wordt de tekst een libretto genoemd wil dit nog niet zeggen dat er automatisch sprake is van groot recht. De betekenis van libretto is veel breder, het omvat iedere uitgewerkte vorm van tekst. Dit begrip kan eventueel ook als aanduiding worden gebruikt voor de scenarist bij **balletten** of **pantomimes**.
3. Het op muziek zetten van een verhaal of een (samenvatting van) een toneelstuk leidt niet automatisch tot een **groot recht** werk. Daar dient de handeling aan te worden toegevoegd of de bepalingen in een compositieopdracht of de aanwijzing van de auteur(s) zelf.

4. Muziek binnen een toneelstuk die bedoeld is om scènes en aktes met elkaar te verbinden, pauzes in te leiden of om een changement te omlijsten wordt ook wel incidentele muziek genoemd. Omdat dit buiten het handelingsgebied van het toneelstuk valt, levert dit derhalve **geen groot recht** op.
5. Speciaal voor de concertzaal gemaakte suites uit **groot recht** werken, met weglating van de *handeling*, vallen onder **klein recht**: de intentie is immers een samenvatting van de muziek die als *nieuw werk* geldt en ook als zodanig wordt opgegeven bij de **CBO**.
6. Integrale muziek voor **ballet** is in de context van een balletopvoering **groot recht**, maar in de concertzaal wordt dit gezien als een **groot recht** werk in een **klein recht** situatie.
7. **Klein recht** werken kunnen, mits in een vaste, niet-willekeurige context die een verhaal vertelt geplaatst, toch een groot recht situatie opleveren.
8. Overige aan **groot recht** werken toegevoegde elementen zoals individuele songs uit een ander genre, video en andere multi-media worden, uitsluitend binnen de nieuwe context, integraal onderdeel van het **groot recht** werk. Mochten er nog rechten op de toegevoegde onderdelen rusten dan dienen die eerst te worden geautoriseerd door de rechthebbende(n).
9. Ook toevoeging van **klein recht** werken aan een groot recht productie maakt uiteindelijk de gehele productie inclusief de toegevoegde werken, groot recht.
10. **Groot recht** werken, zowel muzikaal-dramatisch als **choreografieën** en **pantomimes**, kunnen in een **klein recht**-situatie terecht komen zoals een concertante uitvoering. Hierover bestaat geen eenduidige visie. Bij radio-uitzending en streaming valt niet te constateren of er sprake is van enige handeling, dus bij complete uitzending altijd groot recht en dus individueel en rechtstreeks afwickelen met componist of uitgever. Bij delen uit grote muzikaal-dramatische werken en delen uit integrale balletmuziek bij radio-uitzending gelden bij ons in het algemeen de regelingen die de Engelse PRS en de EBU hebben opgesteld. Delen uit **opera** in de context van een concertuitvoering wordt bekeken met de handleidingen van PRS en EBU; integrale uitvoering van balletmuziek in de concertzaal nadrukkelijk niet.
11. Regisseurs, dramaturgen, choreografen en choreologen zijn in dienst van dan wel werken als zelfstandige voor het uitvoerend opera- of balletgezelschap en worden binnen het kader van de opdrachtcompositie dus niet aangemerkt als rechthebbenden.
12. **Auteursrecht**, dus ook **groot recht**, vervalt 70 jaar aansluitend na het overlijden van de *langst levende* co-auteur, Japan en Canada (50 jaar) uitgezonderd. Amerikaanse tekstrechten van werken die voor het eerst in de U.S.A. werden gepubliceerd, vervallen 95 jaar aansluitend aan overlijden auteur. De wet- en regelgeving van het land waar een werk voor het eerst werd gepubliceerd is leidend (Berner Conventie).